

D·N
20/6 1948

Utrikesdebatten: tre nya fakta

Den svenska utrikesdebatten har under de senaste veckorna kommit i ett nytt läge. Detta kan inte döljas genom utrikesledningens tystnad och dementier, lika litet som genom den följsamhet och den tendens att stanna vid det oviktiga som utmärker en stor del av pressen. Ett försök att klarlägga de väsentliga förändringarna i situationen är påkallat.

Till standardskålen mot förslagen om samverkan väster ut har hittills hört påståendet att vi inte vet om de stora västmakterna är intresserade av en samverkan. Vi skall inte tränga på, vi skall inte ta initiativet, har det sagts. Nu har klarhet nåtts på den punkten. Intet tvivel finns om att västmakterna till den svenska utrikesledningen framfört beklaganden av Sveriges utrikespolitiska hållning. Att en rad svenska tidningar, som, stundom mot bättre vetande, hållit sig till utrikesdepartementets dementier, är till ytterlighet irriterade över detta faktum kan inte bringa det ur världen. Tvisten om vad man skall kalla de gjorda

”föreställningarna” är lika meningslös. Ingen tror väl att de går ut på att uppmuntra till fortsatt isolering. Alla vet att de tvärtom är avsedda att verka i motsatt riktning — och det är det viktiga. Försöken att dölja verkligheten genom att väsnas om småsaker kan på sin höjd räcka några dagar, sedan blir de lönlösa.

Alltså, ett ständigt anfört skäl för isoleringspolitiken har bortfallit, och här ligger den djupare grunden till irritationen. Typiskt är att samma tidningar som förut efterlyst initiativ från västerns sida som en förutsättning för debatten hos oss nu antingen förnekar initiativen eller ävlas att känneteckna dem som påtryckningar för att komma från saken. Ingen som helst anledning finns att anta att något annat föreligger än uttryck för vilja till samverkan från västerns sida — och hur skulle en samverkan komma till stånd, om ingen tar initiativet? För säkerhets skull bör tilläggas att naturligtvis samverkan aldrig kan tänkas framtvingen. Den bör för oss uteslutande vara ett uttryck för det egna intresset av fredens bevarande. Men genom att västmakterna visat sin positiva vilja är ett hinder för utrikespolitisk nyorientering undanröjt.

I samma riktning går Vandenbergresolutionen i den amerikanska senaten. En av den svenska isolationismens hörnstenar har varit påståendet att någon garanti för Sveriges eller Skandinavien försvar inte kan väntas från USA:s sida utan dryga motprestationer. Nu erbjuds en sådan garanti, så stark som den amerikanska författningen tillåter; med överväldigande majoritet förklarar senaten att USA bör avsluta sig ”till sådana regionala och andra sammanslutningar som grundas på självhjälp och ömsesidig hjälp”. Vad som fordras för att detta erbjudande, eller rättare detta löfte, skulle komma att gälla Skandinavien är endast att de nordiska staterna sluter sig samman i ett regionalt avtal av den art som För-enta nationernas pakt förutser. Logiskt sett borde kritikerna av samarbetslinjen i Sverige glädjas; här erbjuds en garanti utan annan motprestation än det nordiska försvarsförbund som alla Sveriges demokratiska partier redan förut sagt sig eftersträva. Men den politiska konsekvensen är en annan än den logiska; man omnämner knappast Vandenbergresolutionen, och några uttalar sig som om ett nordiskt förbund icke vore önskvärt, såvida dess trygghet bleve garanterad av världens mäktigaste demokrati.

Den tredje och kanske viktigaste ändringen i situationen är den tydliga meningsbrytningen mellan Norge och Sverige. Norge vill, därom finns intet tvivel, både samverka med Sverige och samverka väster ut. Skall då Sveriges vägran till en samverkan av sistnämnda slag, ja, rent av dess motvilja att erhålla en ensidig garanti för sin säkerhet, omöjliggöra en skandinavisk samordning på försvarets område? På en del håll synes man vara beredd att gå till den ytterligheten — att säga nej till ett nordiskt förbund, blott därför att detta försäkras om hjälp väster ifrån. Dess bättre finns det dock många som inte vill betala isoleringen med en motsättning inom Skandinavien. ”Ansluter sig Norge till västmakterna, blir Sveriges möjligheter att förbli neutralt så små att den största anledning för oss finns att ompröva vår ställning”, yttrade Aftontidningens chefredaktör, Severin, i en debatt i fredags. Rimligen måste de flesta av isoleringspolitikens principiella anhängare tänka på det sättet. Så outroligt kan inte vanetänkandet vara — utom hos några, för vilka det förgylls av prestigeskäl — att man är beredd att välja isoleringen till varje pris.

Genom vad som skett under den senaste tiden har sålunda flera av isoleringspolitikens främsta positioner söndermulats. För att täcka reträtten måste denna politikens anhängare i dag tillgripa argument rakt motsatta dem som användes för ett par månader sedan. Då sades att västmakterna inte önskade samverkan — nu förnekas att initiativ till samverkan föreligger. Då sades att en ensidig garanti från USA var otänkbar — nu låtsas man inte om att en sådan garanti erbjuds. Då sades att Norge och Sverige har samma intressen och måste följa samma politik — nu är man redo att ta avsked av den skandinaviska tanken. Inför dessa ruiner av åsikter måste allt flera självständigt tänkande människor få klart för sig att isoleringspolitiken inte låter sig försvaras och att vägen till fred ligger i samverkan.